C/2024/3415

3.6.2024

KOMISJONI TEATIS

2023. aastal ringluses olnud lubatud heitkoguse ühikute koguarvu avaldamine direktiiviga 2003/87/EÜ loodud ELi heitkogustega kauplemise süsteemi kohase turustabiilsusreservi jaoks

(C/2024/3415)

1. SISSEJUHATUS

2015. aastal võtsid Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu vastu otsuse (EL) 2015/1814 ([1]) (edaspidi „turustabiilbiilsusreservi otsus“), millega loodi direktiiviga 2003/87/EÜ ([2]) (edaspidi „ELi HKSi direktiiv“) loodud ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (edaspidi „ELi HKS“) raames turustabiilsusreserv. Reservi eesmärk on vältida olukorda, kus ELi CO_2-turul tekib lubatud heitkoguse ühikute (LHÜde) struktuurne ülejääk. Sellega kaasneb oht, et ülejääk ei võimalda anda ELi HKSi kaudu vajalikku investeerimissignaali ELi heitkoguste kulutõhusal viisil vähendamise eesmärgi täitmiseks. Samuti on selle eesmärk muuta ELi HKS vastupidavamaks pakkumise ja nõudluse tasakaalustamatuse suhtes ning seega võimaldada ELi CO_2-turu nõuetekohast toimimist. Reserv hakkas toimima 2019. aasta jaanuaris.

Turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõike 4 kohaselt avaldab komisjon reservi jaoks igal aastal eelmisel aastal ringluses olnud LHÜde koguarvu. Selle arvu alusel määratakse kindlaks, kas LHÜsid võetakse enampakkumismahust välja ja lisatakse reservi või vabastatakse reservist ja müüakse enampakkumisel. Ringluses olnud LHÜde koguarvu iga-aastane avaldamine on seega turustabiilsusreservi ja ELi HKSi oluline element.

15. mail 2023 avaldas komisjon 2022. aastal ringluses olnud LHÜde koguarvu, mis oli 1 134 794 738 ([3]). Seega tuleb alates 1. septembrist 2023 kuni 31. augustini 2024 reservi lisada 272 350 737 LHÜd. 1. jaanuaril 2023 tunnistati reservis kehtetuks 2 515 135 787 LHÜd.

Käesolev on kaheksas teatis, kus avaldatakse ringluses olnud LHÜde koguarv, ning see puudutab 2023. aastat. Siin on esitatud vastavad üksikasjalikud arvutused ja 1. septembrist 2024 kuni 31. augustini 2025 reservi lisatavate LHÜde arv. Samuti on käesolevas teatises välja toodud selliste reservi lisatud LHÜde arv, mis muudeti alates 1. jaanuarist 2024 kehtetuks.

Teatises rõhutatakse olulisi muudatusi turustabiilsusreservi toimimises, mis tehti õigusaktide paketi „Eesmärk 55“ raames – osana turustabiilsusreservi otsuse ([4]) ja HKSi direktiivi ([5]) läbivaatamisest, ning muudatusi, mis on sätestatud määruses (EL) 2023/435 ([6]) (edaspidi „REPowerEU määrus“), mis võeti vastu osana ELi reageerimisest energiakriisile.

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 2015. aasta otsus (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist ning millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 264, 9.10.2015, lk 1.

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT L 275, 25.10.2003, lk 32).

([3]) C/2023/2929 – Komisjoni teatis 2022. aastal ringluses olnud lubatud heitkoguse ühikute koguarvu avaldamine direktiiviga 2003/87/EÜ loodud ELi heitkogustega kauplemise süsteemi kohase turustabiilsusreservi jaoks (2023/C 172/01, ELT C 172, 15.5.2023).

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. aprilli 2023. aasta otsus (EL) 2023/852, millega muudetakse otsust (EL) 2015/1814 seoses lubatud heitkoguse ühikute arvuga, mis lisatakse ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi kuni 2030. aastani (ELT L 110, 25.4.2023). Vt konsolideeritud tekst.

([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta direktiiv (EL) 2023/959, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, ja otsust (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist (ELT L 130, 16.5.2023). Vt konsolideeritud tekst.

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023).

2. TURUSTABIILSUSRESERVI TOIMIMINE

Turustabiilsusreserv rakendub automaatselt, kui ringluses olevate LHÜde koguarv jääb väljapoole kindlaksmääratud vahemikku. LHÜsid võetakse enampakkumismahust välja ja lisatakse reservi, kui ringluses olevate LHÜde koguarv on üle künniseks määratud 833 miljoni. Reservi lisamise määraks on kehtestatud 24 % ringluses olevate LHÜde koguarvust, kui see arv on üle 1 096 miljoni. Kui ringluses olevate LHÜde koguarv jääb 833 miljoni ja 1 096 miljoni vahele, on reservi lisatav kogus ringluses olevate LHÜde koguarvu ja 833 miljoni vahe. Kui ringluses olevate LHÜde koguarv on alla künniseks määratud 400 miljoni, vabastatakse reservist 100 miljonit LHÜd ja müüakse enampakkumisel. LHÜd lisatakse reservi või vabastatakse reservist 12-kuulise perioodi jooksul. Alates 2023. aastast kaotavad kehtivuse kõik turustabiilsusreservis hoitavad LHÜd, mis ületavad 400 miljoni künnist.

Kooskõlas turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõikega 5 ja käesoleva teatise alusel lisatakse 1. septembril 2024 algava 12 kuu pikkuse perioodi jooksul reservi 24 % 31. detsembri 2023. seisuga ringluses olnud LHÜde koguarvust või ringluses olevate LHÜde koguarvu ja 833 miljoni vahe.

Vastav LHÜde arv arvatakse maha ELi liikmesriikide ja kolme EMP-EFTA riigi (Island, Liechtenstein ja Norra) enampakkumismahtudest ning samuti Ühendkuningriigi enampakkumismahust Põhja-Iirimaal toodetava elektrienergia osas. Need arvatakse maha vastavalt riikide vastavatele enampakkumisosadele. Turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõike 5 kohaselt ei võeta 31. detsembrini 2030 turustabiilsusreservi jaoks asjaomaste osade arvutamisel arvesse ELi HKSis solidaarsuse ja majanduskasvu eesmärgil jaotatud LHÜsid ([7]).

REPowerEU määrusega muudeti HKSi direktiivi, et teha erand turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõikest 5a, kasutades innovatsioonifondi jaoks 27 miljonit turustabiilsusreservist eraldamata LHÜd. Need arvatakse maha eraldamata LHÜde üldkogusest, mis muidu tunnistataks kuni 31. detsembrini 2030 kehtetuks. See muudatus jõustus juba enne, kui 1. jaanuaril 2024 tunnistati kehtetuks need reservis olevad lubatud heitkoguse ühikud, mis ületasid 400 miljoni künnise.

3. Ringluses olevate lhüde koguarv

Turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõike 4 alusel on ringluses olevate LHÜde koguarv asjaomasel aastal „alates 1. jaanuarist 2008 käitiste ja laevandusettevõtjate suhtes välja antud, reservi mitte lisatud LHÜde kumulatiivne arv, sealhulgas direktiivi 2003/87/EÜ, nagu see kehtis 18. märtsini 2018, artikli 13 lõike 2 kohaselt kõnealusel ajavahemikul välja antud LHÜde arv ning käitiste õigused kasutada ELi HKSi kohaseid rahvusvahelisi ühikuid kuni asjaomase aasta 31. detsembrini; sellest arvatakse maha ELi HKSi kuuluvate käitiste ja laevandusettevõtjate tõendatud heitkoguste summa tonnides ajavahemikul 1. jaanuarist 2008 kuni asjaomase aasta 31. detsembrini ning kõik direktiivi 2003/87/EÜ artikli 12 lõike 4 kohaselt kehtetuks tunnistatud LHÜd“.

Lühidalt öeldes arvutatakse turustabiilsusreservi toimimiseks oluline ringluses olevate LHÜde koguarv (TNAC) järgmise valemi alusel:

$$\text{TNAC} = \text{pakkumine} - \text{nõudlus}$$

Nende kahe elemendi arvutamist kirjeldatakse käesolevas teatises üksikasjalikult. Kõik arvud on ülevaatlikult esitatud lõpus olevas tabelis.

Turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõike 4a kohaselt võetakse alates 1. jaanuarist 2024 lennunduse heitkoguste ja tõendatud lennunduse heitkoguste jaoks välja antud LHÜsid arvesse 2024. aasta ringluses olevate LHÜde koguarvu arvutamisel.

HKSi direktiivi kohaselt hõlmab ELi HKS meretransporditegevusest tulenevat heidet alates 1. jaanuarist 2024 ning laevandusettevõtjate pakkumist ja nõudlust kajastatakse 2024. aasta ringluses olevate LHÜde koguarvu arvutamisel.

([7]) Vastavalt direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõikele 2.

Pakkumine

LHÜde pakkumine ELi CO_2-turul koosneb järgmistest elementidest.

— ELi HKSi 2. etapist (2008–2012) üle kantud LHÜd ([8]), mille arv oli **1 749 540 826** ([9]).

— 1. jaanuarist 2013 kuni 31. detsembrini 2023 tasuta, sealhulgas uute osalejate reservist eraldatud LHÜd. Nende arv oli **8 222 698 758** LHÜd ([10]).

— Ajavahemikul 1. jaanuarist 2013 ([11]) kuni 31. detsembrini 2023 enampakkumisel müüdud LHÜd ja 2021.–2023. aastal määruse (EL) 2018/842 ([12]) (edaspidi „jõupingutuste jagamise määrus“) artikli 6 kohaselt paindlikkuse eesmärgil kasutatud LHÜd. Enampakkumisplatvormi ja asjakohaseid ühismeetmeväliseid platvorme käsitlevate enampakkumisaruannete ([13]) kohaselt oli enampakkumisel, sealhulgas varajastel enampakkumistel müüdud LHÜde arv **7 591 181 500**. Sellele mahule tuleb jõupingutuste jagamise määruse artikli 6 lõikes 2 sätestatud paindlikkusmeetme ([14]) raames lisada **21 641 364** LHÜd.

— Programmi „NER300“ jaoks rahalisteks vahenditeks konverteeritud LHÜd. Euroopa Investeerimispangas konverteeriti rahalisteks vahenditeks kokku **300 000 000** LHÜd.

— Kasutatud rahvusvaheliste ühikute arv kuni 31. detsembrini 2020 tekkinud heitkoguste jaoks ([15]). Käitised kasutasid oma tekitatud heitkogustega seoses **497 248 017** rahvusvahelist ühikut ([16]).

— Turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõike 4 kohaselt ei võeta turustabiilsusreservi paigutatud LHÜsid **ringluses olevate LHÜde koguarvu arvutamisel enam arvesse**.

([8]) ELi HKSi 2. etapis (2008–2012) välja antud LHÜd, mida ei tagastatud tõendatud heitkoguste katmiseks või mida ei tunnistatud kehtetuks, kanti üle kasutamiseks ELi HKSi 3. etapi (2013–2020) alguses. Need LHÜd kustutati ja samal ajal loodi 3. etapis võrdne arv LHÜsid. Seega väljendab see arv ELi HKSis 3. etapi alguses ringluses olnud LHÜde täpset arvu.

([9]) COM(2015) 576 – Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Aruanne kliimameetmete rakendamise kohta, sealhulgas aruanne Euroopa süsinikdioksiidituru toimimise kohta ning aruanne direktiivi 2009/31/EÜ (milles käsitletakse süsinikdioksiidi geoloogilist säilitamist) läbivaatamise kohta“.

([10]) Vastavalt 1. aprillil 2024 tehtud väljavõttele ELi tehingulogist.

([11]) See arv sisaldab ka nn varajasi enampakkumisi, st ELi HKSi 3. etapis (2013–2020) kehtinud LHÜsid, mis müüdi enampakkumisel enne 1. jaanuari 2013.

([12]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta määrus (EL) 2018/842, milles käsitletakse liikmesriikide kohustust vähendada kasvuhoonegaaside heidet aastatel 2021–2030, millega panustatakse kliimameetmetesse, et täita Pariisi kokkuleppega võetud kohustused, ning millega muudetakse määrust (EL) nr 525/2013 (ELT L 156, 19.6.2018, lk 26).

([13]) Enampakkumise aruanded: Euroopa energiabörs (EEX) ja Intercontinental Exchange (ICE).

([14]) Määrusega (EL) 2018/842 on loodud ühekordne paindlikkusmeede, mille kohaselt võivad liikmesriigid aastatel 2021–2030 ühiselt kehtetuks tunnistada kuni 100 miljonit ELi HKSi LHÜd, et nad saaksid täita oma kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärke vastavalt kõnealusele määrusele. Paindlikkusmeede puudutab liikmesriike, kelle eesmärgid ületavad oluliselt ELi keskmist eesmärki ja heite kulutasuva vähendamise potentsiaali, ning liikmesriike, kus 2013. aastal tööstuskäitistele ELi HKSi LHÜsid tasuta ei eraldatud. Kehtetuks tunnistamine tehakse asjaomase liikmesriigi enampakkumisel müüdavate LHÜde määrast vastavalt direktiivi 2003/87/EÜ artiklile 10. Asjaomasel aastal LHÜde koguarvu kindlaksmääramisel turustabiilsusreservi jaoks loetakse kehtetuks tunnistatud LHÜsid ringluses olevateks ELi HKSi LHÜdeks.

([15]) Rahvusvahelisi ühikuid ei saa kasutada nõuete täitmiseks ELi HKSi 4. etapis (2021–2030).

([16]) Vastavalt 1. aprillil 2024 ELi tehingulogist tehtud väljavõttele. Need rahvusvahelised ühikud puudutavad üksnes ühikuid, mida vahetatakse ELi LHÜde vastu ELi HKSi 3. etapis (2013–2020). Ligikaudu 1,1 miljardit rahvusvahelist ühikut, mida saaks ELi HKSi 2. etapis (2008–2012) nõuete täitmiseks kasutada, kajastuvad 2. etapis üle kantud LHÜde arvus.

Nõudlus

Nõudlus LHÜde järele ELi CO_2-turul hõlmab käitiste tõendatud koguheidet ajavahemikul 1. jaanuarist 2013 ([17]) kuni 31. detsembrini 2023, mis oli **17 269 905 658** tonni ([18]), ja **668 272** LHÜd, mis tunnistati sellel ajavahemikul kehtetuks HKSi direktiivi artikli 12 lõike 4 alusel.

Ringluses olevate LHÜde koguarv

Eeltoodu põhjal on ringluses olevate LHÜde koguarv 2023. aastal **1 111 736 535** LHÜd.

Turustabiilsusreservi maht

Pärast LHÜde kehtetuks tunnistamist 1. jaanuaril 2023 jäi reservi 486 087 000 LHÜd.

Kooskõlas teatistega viimasel aastal ringluses olnud LHÜde koguarvu kohta lisati reservi järgmised LHÜde mahud:

— **231 874 266** LHÜd 1. jaanuarist 2023 kuni 31. augustini 2023; ([19])

— **90 783 578** LHÜd 1. septembrist 2023 kuni 31. detsembrini 2023 ([20]).

31. detsembri 2023. aasta seisuga oli turustabiilsusreservis **808 744 844** LHÜd. Sellest mahust 27 miljonit LHÜd eraldati innovatsioonifondi jaoks HKSi direktiivi artikli 10e lõike 4 alusel.

1. jaanuaril 2024 tunnistati turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõike 5a alusel kehtetuks **381 744 844** LHÜd. Reservi ülejäänud osa on **400 000 000** LHÜd.

4. **KOKKUVÕTE**

Kooskõlas turustabiilsusreservi otsusega lisatakse turustabiilsusreservi kokku **266 816 768** LHÜd 12-kuulise perioodi jooksul alates 1. septembrist 2024 kuni 31. augustini 2025.

Järgmisel aastal turustabiilsusreservi jaoks avaldatava ringluses olnud LHÜde koguarvu põhjal määratakse kindlaks reservi toimimine 2025. aasta septembrist 2026. aasta augustini.

([17]) Vastab tõendatud heitkogustele ajavahemikul 2008–2012 (2. etapp). vt joonealune märkus 8.

([18]) Tõendatud koguheide põhineb 1. aprillil 2024 ELi tehingulogist tehtud andmeväljavõttel. Selle näitaja puhul võetakse arvesse tõendatud heitkoguseid, millest teatati 31. märtsiks 2024, st ELi HKSi aruandlustähtajaks. Selles koguarvus ei kajastu pärast nimetatud kuupäeva teatatud heitkogused.

([19]) C/2022/2780 – komisjoni teatis „2021. aastal ringluses olnud lubatud heitkoguse ühikute (LHÜd) koguarvu avaldamine direktiiviga 2003/87/EÜ loodud ELi heitkogustega kauplemise süsteemi kohase turustabiilsusreservi jaoks ning ajavahemikul 2013–2020 eraldamata LHÜde arvu avaldamine“ (2022/C 195/02, ELT C 195, 13.5.2022, lk 2). Teatise parandus – C/2022/4874. Nagu on kokku võetud käesoleva teatise punktis 5, lisatakse 1. septembrist 2022 kuni 31. augustini 2023 turustabiilsusreservi 347 811 404 LHÜd. Ajavahemikule 1. jaanuar – 31. august 2023 vastav maht oli 231 874 266 LHÜd.

([20]) C/2023/2929, nagu eespool mainitud. Nagu on kokku võetud käesoleva teatise punktis 4, lisatakse ajavahemikul 1. septembrist 2023 kuni 31. augustini 2024 turustabiilsusreservi 272 350 737 LHÜd. Ajavahemikule 1. september – 31. detsember 2023 vastav maht oli 90 783 578 LHÜd.

ÜLEVAADE

Pakkumine	
a) 2. etapist (2008–2012) üle kantud LHÜd	1 749 540 826
b) Ajavahemiku 1. jaanuar 2013 – 31. detsember 2023 jaoks tasuta, sealhulgas uute osalejate reservist eraldatud LHÜd	8 222 698 758
c) Ajavahemikul 1. jaanuarist 2013 kuni 31. detsembrini 2023 enampakkumisel, sealhulgas varajastel enampakkumistel müüdud LHÜd	7 591 181 500
d) Aastatel 2021–2023 paindlikkusmeetme jaoks kasutatud LHÜd määruse (EL) 2018/842 artikli 6 alusel	21 641 364
e) Programmi „NER300“ jaoks rahalisteks vahenditeks konverteeritud LHÜd	300 000 000
f) Kasutatud rahvusvaheliste ühikute arv seoses kuni 31. detsembrini 2020 tekkinud heitkogustega	497 248 017
Kokku (pakkumine)	18 382 310 465
Nõudlus	
a) ELi HKSi kuuluvate paiksete käitiste tõendatud heitkogused tonnides ajavahemikul 1. jaanuarist 2013 kuni 31. detsembrini 2023	17 269 905 658
b) Direktiivi 2003/87/EÜ artikli 12 lõike 4 kohaselt kuni 31. detsembrini 2023 kehtetuks tunnistatud LHÜd	668 272
Kokku (nõudlus)	17 270 573 930
Ringluses olevate LHÜde koguarv	1 111 736 535

Turustabiilsusreservi maht	
Lubatud heitkoguse ühikud turustabiilsusreservis 31. detsembri 2023. aasta seisuga	808 744 844
Innovatsioonifondi jaoks eraldatud LHÜd direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10e lõike 4 alusel	27 000 000
1. jaanuaril 2024 kehtetuks tunnistatud LHÜd	381 744 844
LHÜsid turustabiilsusreservis 1. jaanuari 2024. aasta seisuga	400 000 000